

Metoda Kemperl, Ljubljana

**ANTEPENDIJA JANEZA JURIJA REMBA
V CERKVI SV. VOLBENKA
NAD LOGOM PRI POLJANAH
NAD ŠKOFJO LOKO**

Čeprav imamo o slikarju Janezu Juriju Rembu na voljo mnogo biografskih podatkov in podatkov o tem, kaj in kje je slikal, vemo o njegovem slikarstvu skoraj toliko kot nič, saj naj bi bilo edino njegovo ohranjeno delo slika sv. Feliksa, ki je hranjena pri uršulinkah v Ljubljani.¹

Janez Jurij Remb je umrl v Radovljici leta 1716, star 68 let, vendar Blaž Resman upravičeno domneva, da ni bil rojen Radovljičan. Tja so ga najbrž povabili tamkajšnji plemiči in po Resmanovem mnenju je mogoče prav Remb avtor fresk v begunjski graščini Katzenstein.² Vsekakor si je Remb v Radovljici, kjer se mu je rodilo sedem otrok, kaj kmalu pridobil ugled, saj je leta 1698 in leto kasneje tam zabeležen kot mestni sodnik.³ Vsaj eden izmed njegovih otrok je nadaljeval njegov poklic in ga v tem celo prekašal. Franc Karel Remb se je namreč kot slikar uveljavil v Gradcu in na Dunaju.⁴

Arhivskih podatkov o delu Janeza Jurija Remba imamo pravzaprav veliko, zlasti če jih primerjamo s tistimi, ki govorijo o delu drugih umetnikov, Rembovih sodobnikov. Izpričane so njegove slike za župnijsko cerkev sv. Petra v Selcih (1691), za podružnično cerkev sv. Volbenka nad Logom v Poljanski dolini (1693, 1694), za župnijsko cerkev sv. Martina v Poljanah in banderska slika za cerkev sv. Martina v Podsmreki pri Dobrovi. Poslikal je dvanajst kapelic Marijinih poti, ki so vodile iz ljubljanske šempetrske cerkve do Marijine cerkve v Polju

¹ Anica Cevc, Remb (Remp), Janez Jurij, in: *Slovenski biografski leksikon*, 9, Ljubljana 1960, p. 78; Blaž Resman, O nekaterih starejših radovljiških likovnih umetnikih, in: *Radovljiški zbornik 1995*, Radovljica 1995, p. 180, s citirano literaturo.

² Resman 1995, cit. n. 1, pp. 178–179.

³ Resman 1995, cit. n. 1, pp. 179, s citirano literaturo.

⁴ Resman, 1995, cit. n. 1, pp. 180, 181 s citirano literaturo; Eveline Neuburg – Kurt Woisetschläger, *Der Barockmaler Franz Carl Remp 1674–1718* (razst. kat.), Alte Gallerie am Landesmuseum Joaneum, Wien – Graz 1973.

(1712), na šempetrski pokopališki zid pa je naslikal Križanega. Slikal je tudi za ljubljansko stolnico in tamkajšnje kapucine.⁵ V zadnjem času se je izkazalo, da je skupaj s sinom Francem leta 1702 poslikal strop prezbiterija jezuitske cerkve v Ljubljani,⁶ pred tem (leta 1688) pa je slikal tudi za ljubljanske frančiškane.⁷ Vsa omenjena dela veljajo v umetnostozgodovinski literaturi za izgubljena.⁸

Cerkev sv. Volbenka nad Logom, za katero so izpričana Rembova dela, je bila sezidana nekako med leti 1660 in 1690.⁹ Od leta 1693 dalje so cerkev opremljali z novimi oltarnimi nastavki in slikami, leta 1701 pa je bila cerkev posvečena.¹⁰

Podatke iz računske knjige je Franc Kos objavil že leta 1894. Zapisal je, da je leta 1693 »Ivan Jurij Remp dobil za dve oltarni sliki 28 gl., 26 kr. in 2 penez«, naslednje leto »pa za sliko k temu oltarju (mišljen je oltar sv. Petra) in za dve zagrinjali 52 gl. in 8 kr.«¹¹

Pri ponovnem pregledu arhivskih virov se je izkazalo, da je Remb pravzaprav avtor dveh še ohranjenih antependijev na stranskih oltarjih, ki sta danes posvečena sv. Petru in sv. Pavlu. Za leto 1694 namreč v poročilu o cerkvenih izdatkih podružnične cerkve sv. Volbenka za oltar sv. Petra beremo: »Mehr vermög quittung dem maller Hans Georg Remp bezallten P: die zum diesen altar gemallene Pilder, und 2 antependia mit 44 fl: 2 w: die mase fl: 52,8«. ¹² Verjetno so prav

⁵ Resman, 1995 cit. n. 1, p. 180, s citirano literaturo.

⁶ Blaž Resman, Šentjakobska cerkev v 18. stoletju, in: *Jezuitski kolegij v Ljubljani (1597–1773): zbornik razprav*, Ljubljana 1998, pp. 191–192. Kasneje je za jezuite izdelal še dve sceneriji za gledališko predstavo.

⁷ Arhiv republike Slovenije, Deželni stanovi, šk. 545, fasc. 310.

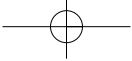
⁸ A. Cevc 1960, cit. n. 1, p. 78; Emilijan Cevc, Slikarstvo 17. stoletja, in: *Umetnost XVII. stoletja na Slovenskem I* (razst. kat.), Narodna galerija, Ljubljana 1968, p. 70.

⁹ Med leti 1649 in 1654 je bila sezidana cerkev sv. Trojice nad Vrhniko, po kateri je posneta cerkev sv. Volbenka (Metoda Kemperl, *Romarske cerkve – novogradnje 17. in 18. stoletja na Slovenskem: arhitekturni tipi, poslikava, oprema*, Ljubljana 2001, tipkopis doktorske disertacije, pp. 83–97), od leta 1691 dalje pa so ohranjena poročila izdatkov cerkve sv. Volbenka. Vsi se nanašajo že na novo opremo cerkve (Arhiv republike Slovenije, Gosposočina Škofja Loka, ecc. št. 9).

¹⁰ Arhiv republike Slovenije, Gosposočina Škofja Loka, ecc. št. 9. Oltarji so še ohranjeni, oltarne slike pa so delo Janeza Šubica.

¹¹ Franc Kos, *Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja*, Ljubljana 1894, p. 276, št. 533, 535.

¹² Arhiv republike Slovenije, Gosposočina Škofja Loka, ecc. št. 9.

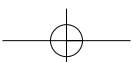
GRADIVO

1. *Sv. Peter*, antependij stranskega oltarja sv. Petra, podružnična cerkev sv. Volbenka v Logu nad Škofjo Loko, 1694

2. *Sv. Matija*, antependij stranskega oltarja sv. Pavla, podružnična cerkev sv. Volbenka v Logu nad Škofjo Loko, 1694

3. *Sv. Peter*, antependij stranskega oltarja sv. Petra, podružnična cerkev sv. Volbenka v Logu nad Škofjo Loko, 1694, detajl

4. *Sv. Matija*, antependij stranskega oltarja sv. Pavla, podružnična cerkev sv. Volbenka v Logu nad Škofjo Loko, 1694, detajl

zaradi Kosovega dobesednega prevoda besede antependij v zagrinjalo umetnostni zgodovinarji spregledali oba ohranjena antependija, medtem ko so oltarne slike zares izgubljene.

Oba antependija sta izrazito podolžne oblike, tako da se prilegata menzama. Slikana sta s tempero na les. Tisti na oltarju sv. Petra z upodobitvijo titularnega svetnika meri 197 x 90 cm, oni na oltarju sv. Pavla, ki očitno prikazuje sv. Matijo, pa 192 x 98 cm. Poslikava je potemnela in na nekaterih mestih poškodovana. Antependij oltarja, ki je posvečen sv. Petru, kaže v prvem planu na sredini svetnika z velikimi ključi v sklenjenih rokah. Figura stoji v kontrapostu, čez spodnje modro oblačilo ima ovito svetlorjavo ogrinjalo, ki poteka preko leveice in desnega boka ter sega do tal. Svetnik obrača osivelo glavo na svojo desno stran, njegov vdani pogled je usmerjen navzgor. Okrog glave je svetel obroč, obdan z oblaki in angelskimi glavicami. Svetnik stoji na travnati jasi; na obeh straneh jase rastejo visoka sloka drevesa. Zadaj prehaja jasa v jezero, ki ga obdajajo nizke gore. Na jasi, levo za svetnikom, je miniatura mnogofiguralna upodobitev svetnikovega mučeništva – križanja. Močno globinsko perspektivo skledaste kompozicije spremlja zelo nizko očiče, zato se nad pokrajino razprostira svetlo modro nebo z oblaki.

Zelo podobno je zasnovana tudi poslikava antependija z oltarja sv. Pavla. Svetnik, po atributu sodeč apostol Matija,¹³ stoji v prvem planu na sredini, v desnici drži odprto knjigo, v levisi pa sekiro. Oblečen je v belo oblačilo, preko katerega ima, podobno kot sv. Peter, ogrnjen rdeč plašč. Svetnik stoji na jasi, ki je na levi in desni obdana z visokimi drevesi in različnimi antičnimi stavbami. Zadaj prehaja pokrajina v skalovje. Na jasi, na levi strani za svetnikom je upodobljeno miniaturno mnogofiguralno svetnikovo obglavljenje.

¹³ Očitno je bil oltar prvotno posvečen sv. Matiji in so ga v času zamenjave oltarnih slik posvetili sv. Pavlu. Izbira prvotnega patrona je dokaj logična, saj je na glavnem oltarju grb donatorja, loškega glavarja Franca Matije Lampfritzhaimba.

¹⁴ Cevc 1968, cit. n. 8, p. 65.

¹⁵ Blaženka First, Prenos svetniškega lika iz flamske manieristične grafike v slikarstvo 17. stoletja na Slovenskem. Predstavitev problema ob skupini oltarnih slik na ozemlju Gorenjske, *Acta historiae artis Slovenica*, 5, 2000, str. 57–60.

Antependija sta zelo podobna antependiju iz podružnične cerkve sv. Martina v Žirovnici na Gorenjskem, ki kaže sv. Martina, kako deli plašč z beračem. Emilijan Cevc nastanek tega antependija postavlja v tretjo četrtino 17. stoletja,¹⁴ Blaženka First pa ugotavlja, da je bil posnet po grafiki, ki jo je po predlogi italijansko šolanega Maartena De Vossa iz Antwerpna (1532–1603) vrezal Crispijn de Passe.¹⁵ Antependije povezuje tako način in tehnika slikanja kot kompozicija, zato gre najbrž za dela istega slikarja.

Upam, da bosta antependija iz cerkve sv. Volbenka nad Logom, ki sta datirani in arhivsko dokumentirani deli Janeza Jurija Remba, spodbudili poznavalce slikarstva 17. stoletja k nadaljnjemu iskanju del tega v svojem času cenjenega in nedvomno kvalitetnega slikarja.

UDK 75.034(497.4):929 Remb J. J.

**DIE ALTARANTEPENDIEN DES JANEZ JURIJ REMB
IN DER WOLFGANGSKIRCHE OBERHALB LOG
NÄCHST POLJANE BEI ŠKOFJA LOKA**

Der slowenische barocke Maler Janez Jurij (Johann Georg) Remb aus Radovljica, Vater des berühmten Francišek Karel (Franz Karl), war zu seinen Lebzeiten in seiner Heimat ohne Zweifel hoch geschätzt, dennoch läßt sich seine künstlerische Tätigkeit nur anhand von Archivquellen rekonstruieren; von seinen unendlich belegten Werken soll sich allein eines erhalten haben, und auch dieses reichte nicht dazu aus, um seinen Stil präsent auszumachen. Im vorliegenden Beitrag veröffentlicht nun die Autorin zwei von seinen Arbeiten, deren Urheberschaft positiv ausgewiesen ist. Es sind dies die Antependien an den Seitenaltären der Wallfahrtskirche des hl. Wolfgang oberhalb Log nächst Poljane bei Škofja Loka, für welche Remb laut Kirchenrechnungen im Jahre 1694 entlohnt wurde. Es handelt sich um Temperamalereien auf Holz, die den hl. Petrus sowie den hl. Matthias in einer schüsselartigen Landschaft darstellen. Sie liefern eine sichere Basis beim Suchen nach weiteren Werken von seiner Hand.

Bildunterschriften:

1. *Apostel Petrus*, Antependium des linken Seitenaltars, Wolfgangskirche oberhalb von Log nächst Poljane bei Škofja Loka, 1694
2. *Apostel Matthias*, Antependium des rechten Seitenaltars, Wolfgangskirche oberhalb von Log nächst Poljane bei Škofja Loka, 1694
3. Wie Abb. 1, Ausschnitt
4. Wie Abb. 2, Ausschnitt